

SERMONARI CATALÀ DE MARSELLA

(Continuació)

Tercerament dich que aquell demostra que es amich del altre con dels seus bens li dona habundosamente, e per ço legim que com ionathas fos gran amich de dauiu vn iorn sa despulla totes les sues uestedures e les hi dona en senyal de gran amor per dauid qui era rey molt fort es entes ihesu xrispt qui ha aguda gran victoria a uencre lo diable; per ionathas entench yo mossen sent berthomeu qui auia gran amistat ab ihesu xrispt e en senyal de aquesta amicicia ell sa despullades totes les sues uestedures, so es hamenyspreades totes les coses terrenals per amor de ihesu xrispt, car con lo rey pólemi li tramates camells carragats dor e dargent nou uol pendra ans dix io no desix neguna cosa carnal ni terrenal sino la auicicia de ihesu xrispt.

Tercerament dich que aquell demostra que es amich del altre con dels seus bens li dona habundosamente, e per ço legim que com ionathas fos gran amich de dauiu vn iorn sa despulla totes les sues uestedures e les hi dona en senyal de gran amor per dauid qui era rey molt fort es entes ihesu xrispt qui ha aguda gran victoria a uencre lo diable; per ionathas entench yo mossen sent berthomeu qui auia gran amistat ab ihesu xrispt e en senyal de aquesta amicicia ell sa despullades totes les sues uestedures, so es hamenyspreades totes les coses terrenals per amor de ihesu xrispt, car con lo rey polemi li tramates camells carragats dor e dargent nou uol pendra ans dix io no desix neguna cosa carnal ni terrenal sino la amicicia de ihesu xrispt.

Semblantment sa despullada la pell del seu cors, car diu la sua ystoria que pres martiri per ihesu xrispt car primerament fonch assotat; apres cap auall crucificat, apres fonch deposit de la creu e tot uiu escorxat e de la pell del cors despullat e finalment degollat. Ell es stat molt saui mercader qui ha donada la pell mortal per la pell de immortalitat, la pell negra e sangonosa per la pell molt blanca e luminosa, la qual recobrara en la final resurrecció con lo seu cors sera pus clar e pus luent set uegades quei sol, e la sua anima aura clara uista de la gloria de deu eternalment amen.

Surgens secutus est eum. Luce V.^o et in euangelio hodierno (1).

Axi com appar manifestament en natura algunes pedres son precioses qui han uirtut atractiua so es de tirar e fer acostar assi les coses quils stant prop axi com ara la caramida ha tanta uirtut que si es posada deuant lo ferro axequa lo ferro en alt el tira axi mateixa el

(1) Aci comença, sens portar epigrafi, lo sermó de S. Matheu.

fa seguir lo lambre per semblant manera tira assi la palla. Ara applicant asso spiritualment ihesu xrispt es pedra preciosa axi con la caramida, lo ferro es mossen sent Matheu qui era dur e fret com a ferro en lo peccat de auaricia que amaue molt lo ferro de les riqueses del mon, mas ihesu xrispt per la sua virtut e gracia ha volgut tirar assi matex mossen sent Matheu e ell hal seguit e acompanyat. Segons diu lo thema comensat Surgens secutus est eum leuat se. Mossen sent Matheu de stament de peccat e ha seguit ihesu xrispt. Un deuets notar que en tres maneres seguexen les gents ihesu xrispt senyor e deu nostre. Alguns forçadament, altres delitosament, altres lo seguexen gloriosament. Dic doncs primerament que alguns seguexen ihesu xrispt forçadament. De asso vos do exempli con es algun asa qui no uol anar ni seguir los altres donali hom colps o bastonades e lauos ell ua per força o si algun rossi ó cauall sa desuia del cami lo caualler li dona ab los sparons e lauos aquest seguex lo cami, sus axi es de alguns qui no tindrian lo cami de bona uida sino per força quant deus los dona persecucions tribulacions, perdua de fills o malalties, asso son les esperonades o bastonades quils forçen de tenir lo cami de paradís, no ha axi seguit mossen sent Matheu axi forçadament ihesu xrispt ans la be seguit de ben grat e plament, car diu lo euangeli de vuy que mossen sent Matheu era cambiador o daquests qui leuan lo uitigal o general e feya molts barats e falses mercaderies prestant a vsura, vn iorn ihesu xrispt passa per la sua taula de cambi vn mossen sent Matheu seya e lo beneyt senyor gordal ab lull de la sua pietat e dixli sus leuat, seguexme e sen altra dir ni contrast iaqui la taula e tots los florins e segui nostre mestre ihesu xrispt. Ara fan assi questio los doctos que vol dir asso que mossen sent Matheu axi prestant a vna peraula que li dix ihesu xrispt vina seguexme tantost lo segui.

Responen los doctos que vna resplendor axi de la cara de ihesu xrispt e del seu ull e veu tanta virtut que tantost inclina e doblegua lo coratge de sent Matheu de seguirlo ab gran plaer car si lo sol ha tanta virtut que de luny ell stant en lo cel illumina e escalfa los cossos del mon, quant mes ihesu xrispt qui es deu ha virtut de illuminar ab lo seu sguart lom peccador e ab la sua peraula scalfar la anima en amor sua. Segui doncs mossen sent Matheu graciosament ihesu xrispt axi con lo bon dexeble seguex lo mestre e apres molta bona doctrina e fone euangelista seu, car feu vn libre del euengeli que preycava ihesu xrispt e apres la ascencio ana preycar en les parts de ethiopia vn conuertí molta gent e vn iorn mentre ell preycava de paradís terrenal e de paradís celestial vench missatge al rey qui era aquí present ab gran poble que son fill primogenit era mort e fonch fet aquí gran plant e plor, lo rey mana que portassen aquí lo cors mort e mossen sent Matheu a instancia e prechs del rey dix al mort en nom de ihesu xrispt leuat e tantost ressucita. Vist aquest miracle lo rey ab tots sos fills e muller se conuertí ab tot lo poble qui era aquí

present e lo rey era apellat polemi qui auia vna filla appellada Effigenia qui uota virginitat e mossen sent Matheu li comana doentes fadrines uerges en sa gordia e comanda. Podem doncs nos per conclusio de aquest punt dir de Mossen sent Matheu e dels altres apostols *Relictis omnibus secuti sunt eum*. Luce V^o. Totes coses iaquides temporals e riqueses mundanals los apostols han seguit ihesu xrispt.

Segonament son altres qui seguexen ihesu xrispt delitosament axi con son aquells qui fan elmoynes no pas sino per tal que deu los do mes riqueses o fan oracio demanant honos del mon o bella muller o molts fills. Aquests per lur profit e delit fan totes aquestes coses axils ne pren con a les mosques qui seguexen la mel per la dolcor quey troben no pas per amor de la mel o axi con lo ca qui moltes uegades segueixen lur senyor per amor del pa o del os, axi son molts qui mes fan bones obres per tal que deu los do molt be en aquest mon e delits e asso que dessigen no ha seguit axi ihesu xrispt mossen sent Matheu delitosament car ell preycava contra aquells qui volien seguir ihesu xrispt per delit segons auem en la sua ystoria que apres que lo rey polemi fone mort succehi en lo regne un rey appellat hyrtac, lo qual cobeiaua molt la filla uerge del rey polemi Effigenia per la sua gran bellesa e uolia la per muller e con en nenguna manera non pogues auer son cor complit promes a sent Matheu que si ell podia fer que Effigenia consentis a sa intencio que ell sa faria xrisptia e seguiria la ley xrisptiana. Sent Matheu li dix que vn jorn de festa ell loaria molt stament de matrimoni e que fos ell en lo sermo, lo rey donchs ab gran gox uench al sermo pensant que sent Matheu prouocas e inclinas Effigenia a matrimoni lauors mossen sent Matheu preycà molt loant stament de matrimoni e va dir al rey, o rey si tu auies sposada vna doncella e que vengues vn vila pages o alcauot qui prengues la tua sposa per muller not seria feta gran injuria, certes si e quant uols tu fer mes injuria a ihesu xrispt qui es rey sobre tots los reys que nulles pendre per muller Effigenia qui es verge consegrada e sposada ab lo rey de gloria ihesu xrispt. Dites aquestes peraulos lo rey sa leu ab gran ira e furor e anassen al palau. Vet doncs assi com reprouaua mossen sent Matheu aquest rey qui per tal que agues son desix complit uolia esser xrisptia e seguir ihesu xrispt delitosament per que pot dir mossen sent Matheu so qui es escrit iob XXIII. *vestigia eius sequutus est pes meus*, les patiades del meu senyor ihesu xrispt ha seguit lo meu peu tenint aspre uida e preycant contra los delits carnals.

Tercerament e final dic que alguns seguexen lur senyor gloriosament axi con gran gloria es del caualler que seguex lo seu princep e rey feelment e ab gran constancia posant se a perills e a mort per honor e amor de son senyor axi ha seguit mossen sent Matheu com a fel scuder e vassall ihesu xrispt son senyor car apres martiri per amor dell vn legim en la sua ystoria que lo rey demunt dit trames lo scapsador ab gent darmes al temple per a ocure e scapsar mossen sent

Matheu e troball que stava prop laltar agenollat ab les mans iuntes faent oracio e pregant deu que uolgues conseruar Efigenia ab totes les altres vergens en proposit de virginitat e lo scapsador vench li detras e ficali lo coltell per lo costat e aquí matex ell rete la sua sancta anima a ihesu xrist lo poble uolia anar a metra foch al palau del rey sino que los preueres e diagues ho uedaran dient que iaquissen la ueniança a deu, apres lo rey mana que matessen foch a la casa de Ephigenia e axiu feren mas per pregaria de mossen sent Matheu lo foch ana al palau del rey e creïma tot lo palau e tots qui eren aquí sino lo rey e lo fill qui torna endiablant e lo rey de sobre *dira* desesparas e pres un coltell e el matex matas, e lo poble feu rey lo germa de Efigenia qui regna LXX. anys e cresque la fe xrisptiana. Per conclusio doncs de nostre sermo podem dir de mossen sent Matheu Magna gloria est sequi dominus. per tal com mossen sent Matheu axi com a fel siruent a seguit lo seu senyor ihesu xrispt gran gloria na obtenguda. In secula seculorum amen.»

Fins ací'l sermó de S. Matheu. En la plana 100 de numeració antiga y 201 de la general del volúm actual o relligat aplech de diferents textos, comença'l sermó dels àngels y de Sant Miquel que havèm tingut ocasió de transcriure recentment y que consideram interessant publicar també:

«Angeli eorum semper vident faciem patris. Sapiats quels angels daquells uoen tots temps la faç del pare. Mathei XVIII.º et in euangelio hodiernae festiuitatis *scribitur* (?) presens uerbum:

Veym nosaltres que aquests grans senyors reys e princeps que con han dos castells la hu edificat en vna alta muntanya altre en loch bax axi com en vna uall no han gran ancia del qui es en la muntanya car es molt fort e dificil de combatra, mas en aquell qui es en loch bax e en perill dels enemiçhs sol enuiar homens darmes quil gorden. Spirituàlmènt perlant nostre senyor ihesu xrispt es rey del cel e de la terra e de tota creatura qui ha dues ciutats o castells la vna ciutat es paradís situat en loc molt alt car en lo cel, altre en lo mon present so es la esgleya e congregacio dels fels xrisptians, la ciutat de paradís no pot esser impugnada, mas la iusana so es la qui es en aquest mon tot iorn es combatuda per los dimonis qui tot dia batallen contra les animes per tal com han enueia que elles pugen en lo loch dun ells son cayguts, lo rey donques ihesu xrispt tramet missatges los angells per ha gordar aquesta ciutat segons diu mossen sent Jeroni. Magna dignitas animarum vt vnaquaque ab ortu sue natiuitatis habeat angelum ad sui custodiam deputatum, gran es la noblesa de les animes que cascuna dellas sia de tan gran dignitat que despuys quel hom es nat aia vn àngell a gordia sua per deu donat per que doncs nosaltres los deuem molt alegrar dells axi com de aquel qui son nostres gordians e compa-

nyons e molt alegrament de aquells fer festa e laor a ells donar car ells son aquell qui en lo cel no fan sino deu contemplar ab gran alegria e iocunditat segons diu lo thema proposat *Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est.* los angels iatse sia que tostemps de la nostre nativitat fins a la mort sien nostres gordians en la terra em pero tostemps miren e contemplen la fas de nostre senyor deu pare celestial. Ara deuets notar que per tres rahons nos deuem molt honrrar los sants e aquells ab gran gox colrre e loar.

Primerament car son cauallers qui louen la diuinal maiestat, segonament gorden e defensen la humanal fragilitat, tercerament nos porten per penitencia a la celestial heretat. Dic primerament que los angells son caualles qui louen la diuinal maiestat per que doncs molt los deuem honrrar e be ha gran raho si hom honrra los missatges del rey terrenal con mes los siruents e caualles del rey celestial vn deuets pendra eximpli que axi con es en les corts dels reys de aquest mon axi es en paradís car veym nosaltres que alguns seruidos e caualles te lo rey qui li stan deuant tenint li solas qui li canten deuant e sonen instruments loantlo ab gran alegria | altres caualles son qui son tramesos per lo rey per gordar les viles, castells e ciutats de son regne axi com governados uagues e batles | altres caualles son los quals tramet lo rey ab gran astol per batellar contra los seus enemichs quis leuen es rebelen contra la corona reyal sus axi propriament es en la cort de paradís car alguns angells tramet nostre senyor deu que sien gordians de regnes e provincies comunitats e ciutats segons es scrit sup muros tuos iherusalem posui custodes, sobre los teus murs iherusalem yo he posat gordians | altres son qui son tramesos per a batallar contra algunes viles o ciutats qui per peccats molt greus son stades abisades o cremades per execucio de angels axi com angells foren tramesos contra Sodoma e Gomorra sobre les quals ploch foch e sofre per lurs maluetats | altres son los qual canten loan e glorifican deu e la sua sobirana maiestat segons diu Isayas propheta VI° ca^o *vidi dominum sedentem super solium excelsum et eleuatum et plena erat omnis terra maiestate eius | et cetera.* yo diu Isayas propheta he vist nostre senyor seyent sobre vna alta cadira axequada sobre tota altre cadira e tanta era la resplendor de la sua fas que tot lo cel era luent e la terra era illuminada e plena de aquella refulgencia e viu angels seraphins qui no cessauen dir e cantar en gir hi entorn de la cadira e cridar ab alta veu e de molt dolça melodia *Sanctus, Sanctus, Sanctus dominus deus exercituum.* Sant, Sant, Sant senyor deu de gents darmes e de homens de batalles plena es tota la terra de la tua gloria e maiestat en so que diuhen tres vegades sant louhen tres persones en trinitat en ço que vna vegade diuhen senyor deu de moltes compaynes confessen vn deu en vnitat de essencia per qui diu lo psalmista dauiu *laudate eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtutes eius,* loats nostre senyor deu vos angells seus loats lo vos altres virtuts sues.

Segonament dich que los angells nos guarden hins defenen la nostre humanal fragilitat, asso declar yo per vn eximpli experiència demostra que si algun hom freuol e puruch anaua en alguna ciutat gran pler auria e per bon cami e per mal que agues companyia car per lo mal cami auria obs compayno fort quil defenes de ladres e per lo mal (bon?) cami auria obs compayno ab qui se alegras e agues solas axi es del hom mundanal ell ha exir de aquest bon (mon?) e anar en peradis ciutat celestial es molt de flaca natura en lo cami ha molts ladres so es dimonis quins volen robar les virtuts e arrapar la anima doncs be auem ops vn angel compayno e gordia quins defensa ens vulla dar alguna consolacio en lo cami perillos de aquest mon e en lo pas estret e barranch de la mort e per ço auem eximpli e miracle en la ystoria de vuy prouant e demostrant que los angels son gordians dels homens e dels loes vn habita gent vn diu la ystoria de vuy que per ço fem festa de sant miquell per tal com apparech en vn loch del qual era gordia. En la prouincia de Apulia en vn loc o muntayna appellada mont garga auia vn pages qui auia gran bestiar maiorment de bous qui pasturauen aqui esdeuense que vn toro sa desuia dels altres que no uench al uespre al corral e lo mati lom lana cerquar e trobal en vn roquisal e mogut de ira tirali vna sageta entoxicada e la segeta retorna al hom e nafral molt malament lo pages dixo al bisbe duna ciutat que hauia aqui prop e lo bisbe ordena e mana que tot lo poble deiunas tres e feu oracio a deu que li uolgues reuelar que volia dir que la sageta era axi retornada e mossen sent miquel li apparech e dix li que per ço sera esdeuengut aquell miracle a donar entendre que en aquell loch un era al bou hedificasen vna esgleya en remembrança sua car ell era gordia de aquelles partides e de la ciutat tantost lo bisbe ab lo clero e gran poble ab gran professo ysque e ana en aquell loch faent oracio e gracias a mossen sent miquel de la sua bona guarda e feu fabricar e hedificar una sgleya en nom, gloria e laor de mossen sent miquel. Per conclusio doncs de aquest punt podem dir so que diu dauiu in *pros* angelis suis deus mandauit de te ut custodiant te in omnibus uis tuis Deus ha manat als seus angels de tu quet gorden et acompaynen en totes les tues uias per que doncs tu deus auer en gran reuerencia lo teu angel gordia ni deus fer negun peccat ni malesa deuant ell axi com no la faries deuant gents.

Terçament e final dic que los angels nos peruocan a penitencia hins aporten a la celestial heretat de asso auem figura en lo libre dels Reys vn sa lig que Helias anaue per son cami al mont appellat oreb e per anuiament que auia e langell li apparech e despertal dientli Surge sede comede *grandis* enim tibi restat uia. Sus seu metga e ves tost que gran cami as a ffer, diu que Helies sa desperta e troba al seu cap vn pa cuyt entre dues cenrres e vn cadaf daygo que langell li hauia portat menia e begue e tanta fortalesa li dona aquell pa e aquella aygo que ana XL. dies e XL. nits sens meniar e beura fins al mont de oreb.

Per Helies pot esser entès cascun hom qui uol anar en paradís qui es loch pus alt que muntanya del mon e auégades adorm se en lo peccat mas ue largell dientli en la sua pensa ques leu del peccat e que menys del pa cuyt entre dues cenrras so es que fassa penitencia e que li uàia al cor que pols es e cenrra tornara e que begua de la aygo so es que plor e git lagremes de contrició e lauors langel lo amena fins al mont de oreb so es en paradís qui es dit muntanya car axi com lo sol illumina les muntanyes ans que res axi nostre senyor deu illumina primer de claredat de glòria los benuyrats angels apres la verge Maria e apres illumina los homens sants e iusts del lum de gracia en aquest mon e apres en lo cel de lum de glòria a vn nos uulla collocar mossen sent miquell archangel princep de les animes in eternum. Amen».

Quan començarem a publicar (n.º 41 del BOLETÍN) aquests sermons, ignoravem que'l Bibliotecari de Marsella, M. Víctor Lieutaud, hagués donat a llum en *Lo Gay Saber*, periòdich barceloní, en 1879 y 1880 (època segona, anys II y III), un interessant *Estudi literari d'un manuscrit català conservat en la Biblioteca de Marsella*, que no és altre cosa que'l nostre sermonari. Donà també dit senyor mostres dels sermons; emperò dels tres que acabàm nosaltres de publicar, solament lo primer; lo sermó de la festa de Sant Bartomeu, havia estat publicat per en Lieutaud. Los dos següents, de Sant Matheu y dels Angels, eren inèdits, y afortunadament nostre treball no ha estat axi del tot inútil.

Recompta en Lieutaud que aquest manuscrit fôu adquirit per la Biblioteca de Marsella en 1875, en la venda Bory, y sospita si'l posseïdor o'l col·lector dels sermons y obrètes que conté era un religiós anomenat Esteve, fondantse en la nota que hi ha al peu de la plana 253, que diu: *De fratre Vicent Esteve*.

En son treball transcriu íntegres en Lieutaud lo *sermó del dia dels Reys*; lo cant *al jorn del Judici*, tant popular y conegut a Catalunya; la *Llegenda de Sancta Caterina*, que comença en prosa rimada; la *Lletra de Jesucrist*, semblant als nombrosos apòcrifs d'aquesta especie; lo *sermó de la Magdalena*, de lletra del segle XIVe o potser del XIIIe; les receptes contra la epidemia; la poesia *Cançó de la concepció de la Nostradona*, de Francesch de Mestra (creyèm que llegí mal aquest nom en Lieutaud y que és Francesch de Mescua), del 1440; lo sermó de Sant Bartomeu; un altre sermó dels referents al propium de tempore per lo diumenge de passió y que té per lema *Tulerunt lapides Iudei ut jacerent in eum* (Johan, 8.º); dues endevinalles populars; fragments d'un altre sermó de Sancta Magdalena, y la dedicatoria rimada d'uns proverbis a un individu de la familia dels Mercaders (creyèm que en Lieutaud també llegí malament y que és un Montcada), atribuïts a fratre Anselm Turmeda. Lo volúm acaba ab una poesia a la Verge ab motiu d'haverse observat un senyal de foch en lo cel, que també la publica en Lieutaud. Ademés, en 1878, dit senyor havia pu-

blicat a part la *vida de Sant Amador*, que's trobá en lo mateix manuscrit, planes 257-273.

Creu en Lieutaud que'ls sermons de Sant Bartomeu y Sant Mateu, que havèm publicat, estan en lo manuscrit copiats ab lletra de principis del segle XIVe y que constituexen belles mostres de liturgia catalana d'aquella época. De la mateixa ma, y per consegüent del mateix temps, probablement son los sermons de Sant Miquel, Sant Lluch y de Tots-Sants (plana 213 de la numeració moderna).

Ja havèm indicat que dels sermons del *proprium de tempore* que següen en el citat de Tots-Sants, en Lieutaud ha publicat lo darrer del tema «Tulerunt lapides Judei ut jacerunt, etc.» Nosaltres per ampliació d'aquesta mostra publicarem la part principal del sermó que comença a plana 225, ab lo següent lema:

«O uos omnes qui transitis per uiam attendite et uidete si est dolor similis sicut dolor meus trenorum.

Segons diu lo Boeci dulcedo presentis felicitatis multis amaritudinibus est respresa, la felicitat lo gox e benuyrança de la uida present es mesclada es plena de moltes amargures e tristors de moltes dolors e engoxas es complida e si de so atem experiència en tots los homens del mon empero molt mes de nostra mare de *misericordiá* (?) e aduocada dels peccadors la gloriosa verge maria la qual tant com hac maior gox *concio* e natiuitat del seu car fill tant ha vuy segons representacio de sancta mare esgleya mes dolor e tristicia con ueu e remira que lo sen fill tant amat tan gracios tan plasant e tan benigna lo qual axi carament auia nudrit en tan gran iouentut la perdut hi axi cruelment es passat de aquesta uida ab tanta dolor e amargura la perdut hi quala seria la mara tan cruel que no ploras no gemeguas nos plagues no anyoras lo seu fill tant dols e gracios e si la cruel mara axi forment ploras molt mes deu plorar hi gemegar la verge maria qui es mara dolsa mara piadosa, o en quanta angustia en quanta affliccio e dolor ha vist vuy complida aquella prophecia que li dix Simeon en lo temple lo jorn de la purificacio Tua ipsius anima pertransibit gladius, o verge gloriosa dix aquell sant symeon aquest fill de qui tu has tant de gox sera coltell de dolor qui traussara ferira lo teu cor o be fonch nafra cruel de gran dolor con la verge maria vaye la lançada que donaran al seu fill glorios lo qual tan carament amaua, Com li demanaran dones nosaltres la *gracia* del seu fill com la saludarem con ella sia en tan gran amargura posada mes affliccio li dariem si la saludauem car la salutacio angelical es de gran gox hi a persona trista: Si *hom* li diu paraula de alegria mes la prouoca hom a plor e mes dolor na per que no la deuem saludar ni *gracia* al present demanar. Mas tots ensemps a la creu gloriosa anar e ab ella mara dolorosa plorar amargosament. E doncs bona gent agenollam nos humilment deuant la creu deuotament qui es font vuy vberta a tots los peccadors habundosamente e di-

gam tots ensemps piadosament Adoramus te *xriste* et benedicimus tibi *qr p sanctam crucem tuam redemisti mundum.*

O uos omnes qui transitis per viam attendite et uidete si est dolor similis *sicut* dolor meus. libro et ca^o *sic pius.*

Si nos uolem deuotament contemplar hi ab vlls de compassio considerar tres condicions de dones solen fer gran plant e demostrar gran dolor. Primo, dona sposada con mor lo seu spos en ques delitaua. Secundo, vidua desolada con pert lo seu fill vingeint lo qual molt amana. Tercio, doncella desconsolada con pert son pare qui li aiudaua. Ara pos yo per cas de uentura que a alguna persona sa esdeuengues tan gran desenventura e fortuna que en vn dia perdes son fill, son pare e son spos; certes be deuria aquesta aytal persona plorar, lagremejar hoc encara per lo cor soptosament scletar, Mas poriets vosaltres dir a mi o frare hi ay neguna dona tan mesquina tan amarrida tan desemperada a qui li sia esdeuengut aquex cas o ventura tan cruell, o de la mesquina dolorosa hi qui la pora aconsolar que nosclat per mig del cor per que digau nos ho car si la conexiem iriem la consolar. O senyors o dones en aquest dia de plant, dia de plor vna noble senyora la maior que al mon sia ha perdut lo seu fill amoros qui li era pare, senyor hi espos, han lo iutjat a mort cruel, volets saber qui es aquexa dona a qui tan fort cas li es esdeuengut, auets res oyt dir de la regina del cel, de la senyora dels angells qui es mara de *misericordia* de la verge maria, aquesta es qui vuy ha perdut lo seu fill gracios, lo seu spos amoros, lo seu pare glorios ihesu xrist nostre saluador, lo fill de deu nostre senyor, per que crida axi com a desconsolada com a mesquina e desolada dient nos ab gran plant la paraula proposada O uos omnes qui transitis per uiam attendite et uidete si est dolor similis *sicut* dolor meus.

(Continuará)

JOAQUÍM MIREI Y SANS

OBSERVACIONES CRÍTICAS SOBRE L'ESTUDI «IBEROS Y BEREBERES» *

1. Hi hagué un temps, abans de la formació definitiva de la ciencia filològica moderna, en que'ls que tractaven del origen de les llengües romàniques no podien sortir de la més terrible confusió. Això era en els segles XVI y XVII principalment. Els erudits francesos, sobre tot, se pot dir que no varen dexar en repòs cap de les llengües mortes a les hores conegudes, cercant en elles un terme de comparació ab la francesa. D'aquesta comparació, feta sense mètode científich n'exien els més sorprenents y contradictoris resultats. Uns cops pagava la festa la

(*) Publicat per D. Andreu Giménez Soler, en el *BOLETÍN* corresponent a juliol-setembre de 1910.